

Idræt og byplanlægning – med København som case

Af Klaus Eskelund

En indledende (forfalds)historie

»..der (er) i dag stor interesse for sportsresultater. Sporten indtager megen plads i aviserne, i radioen og fjernsynet, men har ikke nogen fastslaaet plads i byplanen.«-«...man ved meget lidt om, hvad art rekreation de (borgerne) har brug for, hvor meget areal til sport og anden rekreation man vil kræve i fremtiden, og hvordan det skal fordeles.«¹

Sådan skriver arkitekten Steen Eiler Rasmussen i bogen *København* fra 1969. Idrætsmæssigt fremhæves her Københavns ældste tid, hvor man i byen levede med naturens elementer. Børnene klatrede i træer og svømmede i søerne, og de voksne nød en sund kropslig glæde i badstuen. »Idyllen« var dog primitivt forankret, og en ubetinget romantisering af den svundne (lands)by er da heller ikke Steen Eiler Rasmussens ærinde. Fremsynet ser anderledes ud:

»Man må stilisere og urbanisere det, der en gang var ren natur, skabe betingelser for en aktiv sport for de mange mennesker. Det er menneskenaturen man skal hæge om. Den natur og den primitive levemaade som passede så godt for den lille by for hundreder af aar siden, kan aldrig genskabes i storbyen i nutiden.«²

Steen Eiler Rasmussen efterlyser altså en urbanisering af idrætten i København – men det var jo den gang. Situationen ser vel anderledes ud i dag? – Jo, til dels, men lad os i første omgang nøjes med at bevæge os 17 år frem i tiden til 1986. Her udgiver Dansk Byplanlaboratorium ved Steffen Mossin rapporten *Idræt/åben by*, som omhandler idrættens funktion i de danske storbyer. Rapporten omhandler altså ikke specifikt København, men også København. Her lyder det:

»Det idrætsliv, der engang fandtes inde i byerne³ er i dag kun tilbage som tilfældige rester; fastholdt af forskellige årsager men generelt på trods af byudviklingen og aldrig i kraft af den. Tilvæksten af kommunale idrætsfaciliteter er foregået i byernes udflytterkvarterer og kun sjældent og undtagelsesvis i bymidten. På denne baggrund ligger midtbyen i de danske byer hen uden en egentlig idrætsplanlægning og i heldigste tilfælde – kun med få gamle og nedslidte idrætsanlæg. Skal man karakterisere byernes idrætsliv, byudvikling og idrætsplanlægning kan det ske under den samme devise: Idrættens flugt fra byerne! Det er byerne naturligt nok blevet kedelige af.«⁴

Vejen frem er dog ifølge Mossin ligetil: At (gen)tænke idrætten og byen under ét – og rapportens budskab ligger således tæt op ad Steen Eiler Rasmussens.

Følger man (forfalds)historien om idrætten og byen med yderligere indsnævret perspektiv på København og i en mere nutidsvarende kontekst, kan man i 1997 i en rapport udgivet af Københavns Idrætsanlæg (KI) konstatere, at København nu er kommet klart i spidsen, hvad angår danske storbyer, der har forsømt den idrætslige byplanlægning. En kvantitativ opgørelse viser således, at københavnere på dette tidspunkt har mindre end halvt så mange idrætsanlæg per indbygger som indbyggerne i henholdsvis Århus, Aalborg og Odense.⁵ Endvidere antyder rapporten en skævrivning af antallet af idrætsfaciliteter i de københavnske byområder, hvor specielt bymidten i høj grad er lagt idrætsligt øde til fordel for store idrætscentre i kommunens periferi.⁶

Samme år (1997) i forbindelse med kommunalvalget i København kunne man læse følgende overskrift i *Aktuelt*: »Byen uden idrætspolitik.« Artiklen beskriver hvordan Københavns Kommune (KK) i 20 år har nedprioriteret idrætten – men der synes at være lys forude. Daværende kulturborgmester Jens Johansen (SF) udtaler således:

»Nu starter det lange træk. Og vi politikere skal, helst sammen med idrætsorganisationerne og københavnere selv, prioritere, hvor og hvordan vi vil investere de penge vi langt om længe har flere af.«⁷

Man kunne således vælge at betragte 1997 som år nul i forhold til et indledende forfald, og rent faktisk er der også sket meget i årene herefter.⁸ Imidlertid synes der stadig at være lang vej ud af fortidens skygge, og mere væsentligt synes der i København ikke for alvor at være fundet nogen løsning på det grundlæggende og mere kvalitative problem angående idrætten og byen. En ur-

banisering af idrætten, som Steen Eiler Rasmussen og Steffen Mossin efterlyser, har kun i ringe grad fundet sted.⁹

En udfordrende opgave synes det således at være at få idrætten gjort *urban* i bogstaveligste forstand. Altså at (gen)finde idrættens natur(lighed) i en urban og nutidig kontekst.

At finde en fællesnævner blandt storbyens mangeartede interesser er vanskeligt, men måske er netop pluralitet og fragmentering også værdifuldt og væsentligt for byen og byens idrætsliv.

Et generelt argument for idrættens dårlige tilstand i København har været, at der ikke er økonomi og plads til etablering af nye idrætsfaciliteter. Selvfølgelig kan både pladsen og økonomien være trang i en storby der – som andre europæiske storbyer – kan synes for fattig, for syg, for gammel og for tillukket, og hvor mange interessenter kæmper om indflydelse og magt over de få ressourcer, der trods alt er til stede. Det må dog grundlæggende hævdes, at det kun er »...for den traditionelt tænkende idrætsplanlægger, at byen lukker sig og tager sig ufremkommelig ud.«¹⁰

Problemstilling

Problemstillingen for nærværende artikel knytter sig til fremtidige politiske retningslinier indenfor feltet idræt og byplanlægning med generelt fokus på storbyen og specifikt fokus på København. Den specifikke analyse af KK tager her form som et case-studie af perioden 1988 – 2003.¹¹ Med indledningens forfaldshistorie in mente, synes København at være en oplagt case til at indfri dette ærinde. Specielt fremstår Københavns bymidte her som et u(dviklings)land, det er værd at gøre sig tanker om og lade sig inspirere af. Det er således målet at tilføre en planlægningsdi-

mension, der traditionen *utro* tager både byen, byens liv og byidrætten alvorligt.

Problemformuleringen lyder således: *Hvordan kan idrætten, byen og byplanlægningen tænkes sammen i overordnede retningslinier for politikken vedrørende idræt og byplanlægning i en storbykommune som København?*

Problemstillingen operationaliseres ved at nærme sig en konkret empirisk analyse gennem en teoretisk *rationalitets- og magtanalyse af feltet* inspireret af den franske historiker Michel Foucault og den franske sociolog Pierre Bourdieu. Ambitionen er her at afdække traditionelle normer og former for vanetænkning både indenfor idrættens (delings)felt, byplanlægningens felt og det samlede felt for idræt og byplanlægning.

Den teoretiske, operationelle og analytiske ramme kan illustreres på følgende måde:

Den empiriske analyse tager på baggrund heraf form af en *diskursanalyse*, som i bred forstand beskæftiger sig med analy-

se og tolkning af sproglige udsagn, der i en kulturel og social kontekst danner en bestemt *diskurs*, som kan være *styrende* socialt og politisk.

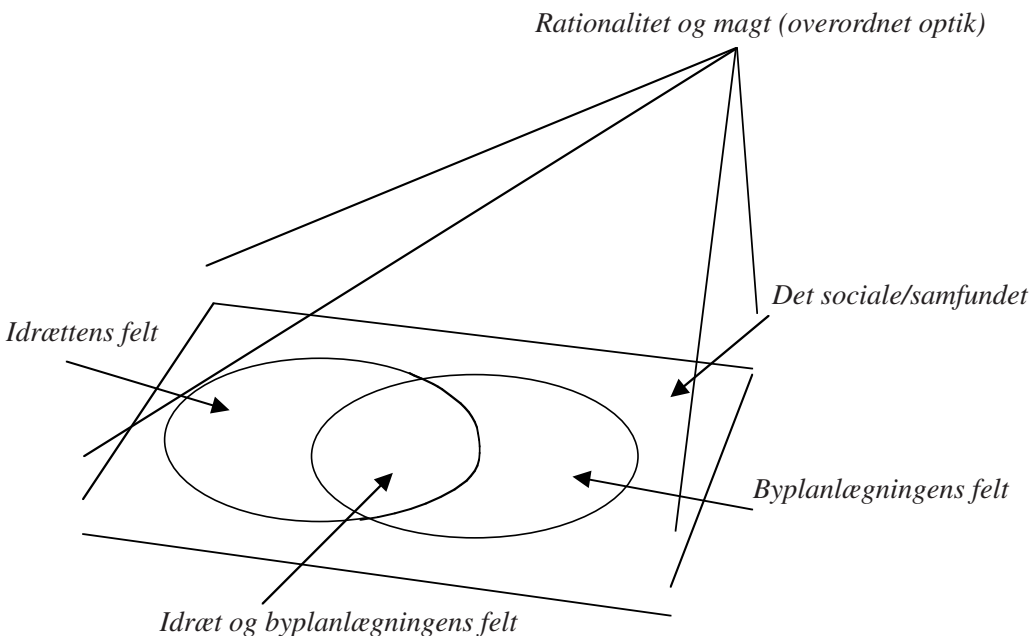
Det samlede mål for analysen bliver at bryde med evt. hæmmende vanetænkning, fange nye idrætslige og bymæssige tendenser i tiden og derigennem anbefale en vej ud af forfaldet.

En hypotese i forhold til vanetænkningen på feltet opstilles her og går på: *at idrætten i kommunalt regi er underlagt en dominerende planlægningsnorm, der helliger sig »det forpligtende fællesskab«, og at denne dominans kan virke hæmmende for en nytænkning på feltet i forhold til at ville integrere idrætten og byen.*¹²

Rationalitet og magt

Jeg vil starte med at køre Michel Foucault i stilling.

I forhold til en rationalitets- og magtanalyse byder Foucault sig således til med et

magtbegreb, der går et spadestik dybere end *normalt*, og derved kan føre til en dybereliggende forståelse af styrende og kolliderende rationalitetsformer i samfundet. Hvor traditionen spørger til magtens *hvem, hvad, hvor*, spørger Foucault til magtens *hvordan*. Foucault fraråder således at koncentrere sig om identifikation af magtens *hovedkvarter* og i øvrigt opfatte magt som en egenskab tilknyttet staten og dens institutioner, hvor der styres oppe fra og ned gennem et uniformt og synligt magtapparat. I stedet synes det mere interessant at undersøge, *hvordan* magten fungerer. For at komme bagom magtens virkelighed og nå til en *forståelse* af magt som mere mangfoldig og diskret end umiddelbart set.¹³ Selv siger Foucault:

»Power is not an institution, and not a structure: neither is it a certain strength we are endowed with; it is the name that one attributes to a complex strategical situation in a particular society.«¹⁴

Kompleksiteten gør, at dominans oppefra og ned ikke kan antages som udgangspunkt, og således kan det heller ikke antages, at KK i simpel forstand styrer og bestemmer udviklingen eller manglen på samme på idrættens og byplanlægningens felt. Gennem holdningsmæssige positioner på feltet indgår både dominerende og dominerede således i magtrelationer, som ingen kontrollerer på en simpel måde.¹⁵ Men givet er det – at hvor der er magt, er der modstand.¹⁶

Som eksempel på et magtrelationelt (mod)spil indenfor feltet idræt og byplanlægning i København kan nævnes strategien bag oprettelsen af DIF's københavnerudvalg i 1996. Man kendte da til DGI's planer om at bygge deres højborg: DGI-byen på Vesterbro, og københavnerudvalgets tilblivelse i DIF kan således tolkes som et (for)svaret på DGI's offensiv.¹⁷ Der-

med indikationer af magtens *hvem, hvad, hvor*, men *hvordan* magten fungerer, kræver en dybere analyse.

Med dette mål for øje er det værd at pointere, at det ikke er magtrelationer og magtstrategiske overvejelser indenfor idrættens og byplanlægningens felt, der i sig selv er interessante, men derimod hvilke dominerende positioner, der repræsenteres gennem disse. Sådanne positioner synes at foreskrive, hvad der overhovedet kan menes, og hvad der ikke kan menes indenfor feltet idræt og byplanlægning. Hvad betragtes som fornuft, og hvad betragtes som ufornuft? Hermed er vi fremme ved kernen af en Foucault-inspireret magtanalyse. Foucault udtrykker det selv således:

»I think that the central issue of philosophy and critical thought since the eighteenth century has always been, still is and will, I hope, remain the question: What is this Reason that we use? What are its historical effects? What are its limits, and what are its dangers?«¹⁸

Foucault lægger således op til en grundlæggende spørgen til hverdagens institutionelle rammer. Der bør spørges til det, der normalt opfattes som selvfølgelig, neutralt og uafhængigt, idet virkeligheden sjældent *forholder sig*, som den umiddelbart tager sig ud.¹⁹ Hvad ligger der så at sige til grund for det umiddelbare? Og mere specifikt; hvad ligger til grund for den umiddelbare og almindelige praksis indenfor idrættens og byplanlægningens felt? Og kan dette bifaldes i *virkeligheden*?

Feltet

I forlængelse af Foucaults magtteori står Pierre Bourdieus feltteori nu klar til præsentation.

Ifølge Bourdieu består det sociale af en række relativt autonome felter, hver især med specifikke regelsæt, værdier og interesser. På linie med Foucault anser Bourdieu magtpolitik for at være strukturerende for de forskellige felter, og magtrelationer og -kampe er inkorporeret i hvert felt.²⁰ Der er således store ligheder mellem Bourdieus og Foucaults magtopfattelse, men Bourdieus feltbegreb giver en mere konkret ramme at tænke magt ud fra.

En præmis for analysen af feltet »idræt og byplanlægning« er her, at feltet generelt opfattes som en integreret del af de totale samfundsstrukturer. Dette bevirker, at betingelserne for idrætslig planlægning ændres med den øvrige samfundsudvikling. Samfundets strukturelle ændringer og brud afspejles således også i tendenser, modtendenser og bølger indenfor idrætten.²¹

Bourdies feltrelaterede begreb – *doxa* – kan her tjene som opkvalificering af feltet.

Feltets doxa

Hvert felt har sine specifikke *doxa*, sine egne common-sense forestillinger om ret og uret, normalt og unormalt, kvalificering og diskvalificering. Det mest usynlige er typisk det mest selvfølgelige. Det der betragtes som så naturligt, at det ikke engang behøves at diskuteres.²² Man kan i denne sammenhæng argumentere for, at hvis kommunal byplanlægning sker ud fra feltets *doxa*-tænkning, vil det ofte tjene (re)produktion af en *normal* virkelighed, som *doxa*-tænkningen selv er en fortolkning af. Herved kan en autoritativ norm blive yderst sejlivet (præget af ortodoksi), og det kræver således intens kamp at ændre på fastgroede normer og rationalitetsformer.

Indflydelse på feltet skabes på baggrund af komplekse strukturer i strukturer, –

»... og resultatet, udviklingen, de strukturelle ændringer og eventuelle brud er et produkt af den indbyrdes vekselvirkning mellem strukturerne, af hvem/hvad der er stærkest eller mest magtfuld, heldigst, mest dominerende.«²³ Ud fra en sådan indflydelseskamp må feltets logik og *doxa*-tænkning kortlægges.

Idrættens logik – enhed, to-delning eller trialektik?

Navnlig tre forskellige synsvinkler synes umiddelbart at have indflydelse på den logiske tankegang indenfor idrættens verden. De drejer sig grundlæggende om, hvorvidt idrætten bør opfattes som et enheds- eller et delingsfelt, og hvordan en deling i givet fald falder ud. Alle synsvinkler er udtryk for et modeleret syn af idealtypisk karakter, men det til trods synes de gode til at begribe væsentlige dele af en mangfoldig, idrætslig virkelighed. Og nok så væsentlig er det, at de modelerede synsvinkler rent faktisk udmønter sig i konkret idrætsplanlægning.

Idrættens enhedstese bygger på idégrundlaget: *Elite skaber bredde, og bredde skaber elite* – gennem gensidig afhængighed.²⁴

Den logiske idrætspolitik knyttet til idrættens enhed synes typisk at være en både/og politik, og i planlægningsammenhæng skelnes der således ikke væsentligt mellem faciliteter til eliteidræt og faciliteter til breddeidræt. Elite og bredde bør kunne gøre brug af samme standardiserede rum, da den idrætslige aktivitet i bund og grund drejer sig om det samme, blot ud fra forskellig grad af ekspertise. For store tilskuersportsgrene som fodbold og håndbold kan der naturligvis være krav om større opvisningsarenaer, hvor bredden er ilde set.

Men ellers vil en disciplinorienteret interessekamp være den dominerende. Hvor mange fodboldbaner, i forhold til håndbold- og svømmehaller?

Ideen om idrættens *todeling* bygger på en diskussion angående et udvidet idrætsbegreb.²⁵ I sundhedens navn fremstår her en anden form for breddeidræt. To forskellige rationaliteter gør sig så at sige gældende. Man kan stadig tale om en sammenhæng mellem elite og bredde indenfor konkurrenceidrætten, men afsondret herfra synes en ny breddeidræt at skulle begribes.

Som konsekvens af todelingen ændrer den typisk idrætspolitiske logik sig også radikalt. Fra et både/og perspektiv mod en mere opdelt og konfliktpræget idrætspolitik, hvor nye positioner melder sig som mulige kamppositioner i den idrætspolitiske interessekamp.²⁶ Hvad skal der nu sættes på? – Konkurrenceidræt? – Eller breddeidræt som udtryk for en mere sundhedsorienteret bevægelse? På facilitetsiden udfordres konkurrenceidrættens standardiserede rum af et folkeligt krav om andre og ofte mindre idrætslokaler, og den klassiske gymnastiksal og det mere moderne fitnesscenter står her som typiske eksempler på det sundhedsorienterede rum.²⁷

Endelig har vi idéen om idrættens trialektik, som udspringer af et yderligere udvidet (tre-delt) idrætsbegreb. Helt centralt står her Claus Bøje og Henning Eichbergs bog: *Idrættens tredje vej – om idrætten i kulturpolitikken*, hvor målet er endnu en opkvalificering af breddeidrætten.

De tre kategorier kan beskrives ved: 1) Præstationsidrætten, med fokus på *præstationen* 2) Sundhedsidrætten, med fokus på *sundheden* og 3) Kropserfaringsidrætten, med fokus på *oplevelsen*.²⁸

Foruden at der stadig kan tales om en enhedstese inden for præstationsidrætten

(som ovenfor er kaldt konkurrenceidræt), begribes den øvrige bredde her ud fra to yderligere kategorier, repræsenteret ved henholdsvis sundheds- og kropserfaringsidræt, hvor *kropserfaring* synes at være overskriften på en udviklingstendens (mod mere ekspressive og oplevelsesorienterede discipliner) men også en ny måde at begribe den »folkelige« idræt på.

Hvordan folkeligheden kommer til udtryk gennem kropserfaring, skal ifølge Bøje og Eichberg forstås i forhold til den folkelige idræts vægning mod at dyrke præstationsidrættens produktion (af resultater/rekorder) og sundhedsidrættens reproduktion (af helbredet). Kropserfaringsidrætten er anderledes *aproduktiv*, men fællesskabsdannende.

Også idrætsrummet kan tolkes trialektisk. Til kropserfaringsidrætten knytter der sig således et kropserfarings rum, der modsvarer det sundhedspædagogiske rum og præstationsrummet:

*Gymnastiksalen og sportshallen som rummodeller har aldrig udgjort hele idrætten. Idrættens rum var også skoven, hvor man løb en tur, åen, hvor man færdedes med kano og kajak, og væggen i baggården til boldspil. Alt dette var steder med deres særlige placering i forhold til menneskets dagligdag – her og nu – snarere end funktionelle rum. Og det var idrætsmuligheder snarere end anlæg. De udgjorde kropserfarings rum.*²⁹

Således gøres interessekampen endnu mere mangfoldig, og specielt det folkelige, eksperimenterende og uorganiserede idrætsliv vinder position.

Helt konkret og på baggrund af anbefalinger i »*Idrættens tredje vej*« indtages den nye position bl.a. af Lokale- og Anlægsfonden (fra 1994) og Idrætspolitisk Idépro-

gram (fra 1999-2003) med Claus Bøje ved roret begge steder. Bl.a. herigennem har den trialektiske tankegang siden vundet terræn – også i København, hvor bl.a. udendørs skøjtebaner og havnebade i byens rum kan tolkes i denne ånd. – Et godt eksempel på feltets dynamiske forandringsmulighed – gennem magtkamp.

Byplanlægningens logik – et spørgsmål om fællesskab

Når det kommer til analyse af byplanlægningens logik, kan der være gevinst at hente ved at dvæle lidt ved byen som fænomen. For hvad er det egentligt for en by, der skal planlægges for?

Inspiration til besvarelse af dette spørgsmål kan hentes i moderne sociologisk byteori. Her danner byens sociomaterielle vilkår og særegne sociale livsformer baggrund for teoridannelse.

Sociologen Georg Simmel beskæftigede sig således med det, man kan kalde »antallets sociologi«, bl.a. relateret til storbyen og urban levevis, og synes her at kunne påpege en tendens: Nemlig at større sociale cirkler øger den enkeltes frihed, men forringer de medmenneskelige relationer.³⁰

Dette tankegods bygger sociologen Louis Wirth videre på, og urbanitetens kendetegn er ifølge Wirth præget af anonymitet, det upersonlige blik i offentligheden, utilitaristiske relationer, mobil levevis, øget grundlag for konflikter, øget individualisme etc. Gensidig reservation og ligegyldighed føles således ingen steder så stærkt som i det tætteste mylder i den store by.³¹

Moderne byteori eksemplificeret ved Simmel og Wirth hæfter i det hele taget en masse sociale risici ved det at bo i byen. Byens *størrelse, tæthed og heterogenitet* frembringer tendenser til at fordærve nære

sociale forhold – fællesskabet mellem mennesker.

Men hvad er så – ifølge Simmel og Wirth – løsningen på problemet vedrørende denne »onde by«? Svaret er *byplanlægning*. Gennem viden om den urbane sociologi er det således tankegangen, at byplanlæggeren objektivt kan planlægge og (gen)frembringe den »gode by.«

Med Dr. art. John Pløger kan man yderligere betragte byplanlægning ud fra en idé om, at man kan designe det sociale gennem formning af rummet. Arkitektur og rum koder så at sige det sociale felt, så det får en specifik betydning for sociale forbindelser, og rummet foreskriver en form for moral, der lægger det anstændige og forudsigelige hverdagsliv til rette.³² Byplanlægning og arkitektur kan således tage form af social planlægning, hvor målet er »..at styre uden at styre.«³³ Og dette gælder også i idrætslig sammenhæng. »Styringen« er væsentlig anderledes i DGI-byens Vandkulturhus i forhold til havnebadet på Islands Brygge eller den nyrenoverede Øbro Svømmehal.

Sammenfattes Foucaults tanker angående magt, kan designet af det sociale livs rumlige udfoldelse ses som en (skjult) magtteknik/-strategi:

»Byplanlægning og design af byens sociale rum er en formgivning, som bygger på samfundets hegemoniske værdier og normer. Formning af det bymæssige rum er et forsøg på at administrere menneskelig adfærd og derfor en form for rumlig disciplinering og styring af det sociale felt. Denne tanke kan illustreres med Henri Lefebvres dictum; at enhver plan er en plan for et hverdagsliv, og derved må fysisk planlægning ses som orkestrering af hverdagslivet. Eller med Foucaults egne ord: »rummet er fundamen-

*talt i enhver form for fælles liv; rummet er fundamentalt i enhver udøvelse af magt«.*³⁴

En idrætspolitisk (by)planlægning må i dette perspektiv også opfattes som en plan for idrætslivet og dermed som styring og orkestrering af livet som sådant. Om der planlægges idrætsfaciliteter tæt på arbejdspladsen eller boligen, i midtbyen eller midt på en åben mark har store konsekvenser for det levede liv, samtidig med at karakteren af de planlagte idrætsfaciliteter har det. Byplanlægningens logik handler om at bearbejde det menneskelige materiale gennem bl.a. de arkitektoniske former ud fra en idé om, at *formen* er anvisende for *normen*.³⁵

Men hvad er det så for en dominerende normalitet, der er herskende på byplanlægningens felt?

En kommunitaristisk doxa-tænkning

Hvad angår den generelle bypolitik og byplanlægning peger John Pløger på fællesskabsnormen som dominerende og argumenterer for, at kommunitarismen³⁶ som politisk ideologi har haft »held« til at dominere den planpolitiske dagsorden. Begreber stammende fra kommunitaristisk tankegods som *lokalsamfund* og *det forpligtende fællesskab* synes således at have domineret arkitektur og byplanlægning i en årrække, og det er lykkedes kommunitarismen indirekte at installere fællesskabstanken som en social ontologi.³⁷

En kritisk refleksion i forhold hertil finder man hos sociologen Zygmunt Bauman, der ser kommunitarismen som et blindspor i den *postmoderne* verden. Bymæssige fællesskaber anses af Bauman som grund-

læggende konfliktuelle og social forskellighed som et grundvilkår i byen. Man må lære at leve med dette forhold frem for (som kommunitaristerne) at tro på, at det kan ophæves eller reduceres til enhedsskabende fænomener. Bauman kan dog godt være bekymret for tabet af det store fællesskab, men ser ingen mulighed for at restaurere det i en verden af fremmede.³⁸

Forfølges Baumans tankegang og med ham John Pløgers, har kommunitarismen så at sige udspillet sig selv som effektiv overordnet politisk ideologi bag byplanlægningen. Der er således gennem den (post)moderne byudvikling opstået et antagonistisk forhold mellem en politisk, ideologisk vilje til fællesskab og en øget observerbar tendens til individualisering og forskellighed, eller i hvert fald andre former for socialt fællesskab end den, kommunitarismen tilstræber. Byplanlægningen og bypolitikken i dens nuværende form står således overfor et problem. – en form for logisk brist.

Forventninger til idrættens normalitet

Uden videre at overføre kommunitarismens øjensynlige dominans på byplanlægningens felt til også at gælde feltet hvad angår planlægning af idræt(sfaciliteter), er måske lidt dristigt, men at der er sammenhæng synes givet.

Umiddelbart synes idrætten i hvert fald at besidde en fællesskabsbindende evne som fremstår som en uomtvistelig positiv kvalitet. Det synes således nærmest at være en selvfølge, at idrætten foruden fysiske sundhedsgevinster også har social sundhed i form af *forpligtende fællesskab* at byde på.³⁹ Men som Foucault og Bourdieu anbefaler, bør man spørge til ræsonnementet

bag sådanne selvfølgeligheder – ud fra empirisk undersøgelse.

Det anses i forbindelse hermed for sandsynligt, at kommunitaristiske fællesskabsnormer i høj grad kan identificeres på idrættens og byplanlægningens felt i København. Ligeledes anses det for sandsynligt, at det generelle skisma angående kommunitaristisk fællesskab kontra »nye« forskelligartede, bymæssige, sociale omgangsfomer også kan identificeres, og at dette skisma skaber store udfordringer/problemer i forhold til en tidsvarende byplanlægning af idrætsfaciliteter.

Dermed står artiklens hypotese nærmest genformuleret og klar til empirisk afprøvning.

Empirisk analyse

Diskursanalysen af Københavns idrætspolitik i perioden 1988-2003 trænger sig nu på og tager udgangspunkt i en aktørorienteret positionering på feltet, hvor KK – som omdrejningspunkt⁴⁰ – og 5 indflydelsesrige medaktører på feltet er i spil. De 5 medaktører er; DIF's Københavnerudvalg, DGI-København, LoA-fonden, Københavns Idrætsanlæg og Team Danmark. Hver med deres egen ideologiske og positionelle baggrund på feltet.⁴¹

At opgaven gribes diskursanalytisk an, knytter sig til en generel diskursanalytisk ambition om at kunne dekonstruere hegemoniske diskurser på et givet felt og dermed skrive sig ud af en eventuel »fangende« diskurs. Tilgangen er socialkonstruktivistisk,⁴² og målet er at vise, at diskurser ikke er naturgivet, men »blot« sociale og politiske konstruktioner, der dog har store konsekvenser for det levede liv.⁴³

Mere konkret bygger nærværende diskursanalyse på principper udviklet af politologerne Ernesto Laclau og Chantel Mo-

uffe, som langt hen af vejen står på skuldrene af Foucaults magtteori.

Sproget er her helt centralt, fordi det ene og alene er sproget, der er i stand til at tilføre den sociale virkelighed bestemte *betydninger*. Om idrætten dyrket uden for den traditionelle forening betegnes *uorganiseret*, eller om folk, der ikke dyrker idræt, betegnes som *idrætssvage* afgøres gennem sproglige og begrebslige »dåbsprocesser«, og en bestemt *betydning* tilknyttes alt efter ordlyden. Ifølge denne tankegang findes der så at sige ikke noget neutralt sprog.⁴⁴ Og dette benyttes diskursanalytisk, ved at aktørerne *tages på ordet*. Jagten går her ind på *kodeord*, *knudepunkter*, *antagonist-* og *mytedannelser* i sproget, der kan sige noget om feltets hegemoniske normer og værdier.

*Diskursanalyse af Københavns idrætspolitik i perioden 1988–2003*⁴⁵

En kompleks situation tegner sig umiddelbart på baggrund af en diskursanalyse af den københavnske idrætspolitik i perioden 1988-2003. Sammenfattende er det dog muligt at pege på navnlig to antagonistiske forhold, som har været kendetegnende og dominerende.

Således er der tale om en generel antagonisme mellem en elite-/konkurrencebetonet idræt og en afsondret breddeidræt af mere »folkelig« karakter. Til og med 1998 synes breddeidrætten nærmest eksklusivt at være den idrætsform, der italesættes som væsentlig. Eliteidrætten fremtoner i forhold hertil antagonistisk, hvorved breddeidrætten gøres selvfølgelig, og eliteidrætten ikke-selvfølgelig.

Specielt indenfor breddeidrætten opstår en anden væsentlig antagonisme mellem den organiserede og den *uorganiserede*

idræt. Den organiserede foreningsidræt, tillægges her ord som *nærhed*, *nærmiljø*, *lokalmiljø*, *socialt sammenhold*, *demokratiske traditioner* og *ansvarlighed* og knytter dermed an til en diskurs, der helliger *det forpligtende fællesskab* og den folkelige *foreningsidræt*. Den *uorganiserede* idræt accepteres umiddelbart, men hvad der egentlig er på spil, ofres der ikke meget energi på, og den fremstår nærmest som idrættens »problembarn«, der dog må inddrages i planlægningen, idet mange mobiliseres til idrætsaktivitet i denne sammenhæng.

Måske indeholder den idrætspolitiske redegørelse i 2001 kimen til et normativt brud i forhold til ovenstående. I forhold til de tre foregående redegørelser synes en knap så manifest profilering af foreningsidrætten og vægtning af kodeord tilknyttet en fællesskabsdiskurs (i kommunitaristisk forstand) at gøre sig gældende her. Desuden introduceres der generelt til et mere nuanceret syn på forskellige brugerbehov, og som noget nyt italesættes også eliteidrætten seriøst, hvilket udmønter sig konkret i en eliteredegørelse i 2002. Som et typisk »tegn« i tiden fremstår eliteidrættens »fortælling« – som sådan – pludselig attraktiv.⁴⁶ 2002-redegørelsen indeholder også tydeligere anbefalinger i forhold til at indtænke idrætten i den samlede byplanlægning, hvor *byens rum* i bred forstand må udnyttes bedre til idrætsaktiviteter. Men helt *tydelige* bliver disse anbefalinger dog aldrig.

Mere tydelig synes virkeligheden at forholde sig, hvor der gennem de senere år er skudt flere anderledes idrætsanlæg op i byen, der kan tilgodese mere *uorganiserede urbane* idrætsbehov.⁴⁷ Problemet er imidlertid, at denne virkelighed i høj grad forbliver *uformuleret* i de idrætspolitiske redegørelser.

Den opstillede hypotese kan således delvis verificeres, forstået på den måde, at en normativ diskurs knyttet til *det forpligtende fællesskab* synes dominerende og dermed udtryk for doxa-tænkning på feltet. Men den er altså ikke enerådig og måske under en vis opblødning i den seneste tid. Det øgede fokus på eliteidrætten i 2001 og de mere »skæve« idrætsanlæg, der i de senere år har set dagens lys i København, kan således tolkes som et brud med en traditionel fællesskabsdiskurs.⁴⁸ En (ny)udvikling er altså i gang, men italesat bliver den kun sporadisk, og dette synes hæmmende for, at KK aktivt kan bidrage til – og være på forkant med – udviklingen i *urbane* retninger.

En idealtypisk tænkning

Med udgangspunkt i ovenstående analyse er der brug for en udvidet begrebsliggørelse af idrætten i storbyen, hvis den skal svare til (by)virkelighedens forskelligartede behov.

Et bud på at tænke idrætten, byen og byplanlægningen sammen i overordnede politiske retningslinier i forhold til KK, går her gennem en idealtypisk tænkning, der kan udvide planlægningshorisonten og imødegå flere idræts- og bymæssige behov. Det er i denne sammenhæng ingenlunde ambitionen at diskvalificere *det forpligtende fællesskab* som planlægningsnorm, men derimod blot at gøre opmærksom på, at befolkningens behov og ønsker ikke nødvendigvis går i denne retning. Et tydeligt tegn på dette er den kraftigt øgede andel af befolkningen, der dyrker *uorganiseret* idræt, og dette oven i købet på baggrund af tal, der viser, at flere og flere danskere/københavnere dyrker idræt og motion i det hele taget.⁴⁹ Sandsynligt er det her, at den *uorganiserede* idræt – *typisk* set –

netop ikke helliger *det forpligtende fællesskab*, men andre og mere løst koblede fællesskabsformer, som i øvrigt typisk hører byen til.

Den idealtypiske tænkning er at betragte som typisk på godt og ondt og ingenlunde en færdig tankeramme, hvad den heller aldrig bliver. Den er tænkt som inspiration til at formulere krav til kommende idrætsbyggeri og øvrig idrætsplanlægning, men frem for alt lægger den op til videre undersøgelse af postmoderne idræts- og bylivsformer, der opfatter idrætslivet i byen på en ny måde.

Inspirationen kommer i første omgang fra John Pløger, der efterlyser en byplanlægning for fremmedhed og forskellighed, i stedet for hele tiden at fokusere på fællesskabet. Det må indenfor velfærd statens rammer accepteres at folk er forskellige. Målet er vel ikke uniformering? – »Nogle aftjener deres værnepligt i sportsklubben, andre i børnehavens bestyrelse, men måske ikke begge steder og måske slet ingen steder.«⁵⁰ Men netop velfærdsstaten sætter dog en ramme for solidariteten i samfundet og en begrænsning for individualismen. Dette må nogle gange være nok.

Tre typer af byliv

Som tankeramme for byens liv opererer Pløger med tre typer af byliv, et *funktionelt*, et *forpligtende* og et *nydelsesfuldt* byliv.

Typiske personer, der lever det funktionelle byliv, vil være børnefamilier, immobile ældre og generelt mennesker, der ønsker et tidsrationelt hverdagsliv. Typiske personer, der lever det forpligtende byliv, kan også være børnefamilier og immobile borgere, men det vil også være mennesker,

der brænder for foreningsarbejde, fælles aktiviteter, naboskab og lokalpolitisk arbejde. Dette er ildsjælene eller fællesskabsmagerne som foreningsdanmark generelt nyder godt af – og ikke mindst i idrætssammenhæng. Endelig vil typiske personer, der lever det nydelsesfulde byliv, være mennesker, der hylder individualitet, oplevelser og »den flanøriske praksis.«⁵¹ Gengangere fra de to andre typer byliv vil naturligt forekomme, men mere typisk vil det være urbane unge, singler, ældre/modne uden børn, karrieremennesker og livsstilsorienterede.

Pløger anslår, at de to første typologier er velkendte tankeformer inden for forskning, bypolitik og planlægning. Og dette synes umiddelbart også at gælde idrætsområdet. Fornyelsen kan hentes gennem den tredje: *Det nydelsesfulde byliv*.

Foreningsidrætten og det traditionelle idrætscenter (ofte i byens periferi) vil typisk kunne indfri idrætslige forventninger til *det funktionelle byliv*. Ligeledes vil foreningsidrætten typisk kunne indfri forventninger til *det forpligtende byliv*. Her skal idrætten dog helst dyrkes i små decentrale enheder i nærmiljøet, hvor en normativ ambition om *forpligtende fællesskab* og opsamling af *idrætssvage* personer typisk er dominerende.

Kommer det imidlertid til den tredje af Pløgers bylivstyper, er der brug for en ny begrebsverden, der respekterer det nydelsesfulde byliv eller det *dionysiske*, som Pløger metaforisk knytter an til, for at forklare hvad dette byliv går ud på.⁵²

I idrætslig sammenhæng kunne man forestille sig, at den nydelsesfulde type havde en meget fragmentarisk og mangfoldig tilgang. Typisk vil man nok dyrke uorganiseret idræt måske i form af streetbasket eller beachvolley om sommeren, rulleskøjteløb, når det er vejr til dette, jogging hele

Badelivet ved havnebadet på Islands Brygge.

året, styrketræning eller aerobic i fitnesscentret og måske svømning i ny og næ i svømmehallernes offentlige åbningstider. Men man kunne også sagtens forestille sig det uorganiserede idrætsliv kombineret med foreningsidræt. Yderligere vil typen formentlig sætte pris på skøjtebaner og havnebade i byens rum, hvor man kan se andre og selv blive set uden yderligere involvering.⁵³

Værdsat vil også være store som små idrætsbegivenheder i byens rum som f.eks.

Copenhagen Marathon eller et beachvolleystævne på Kultorvet, hvor der opstår liv (og musik) mellem husene. Typen vil måske være at finde blandt de 40.000 på lægterne i Parken, når FCK spiller lokalopgør mod Brøndby, hvor man passende og helt legitimt kan få lov til at råbe »bonderøve« over mod de blå-gule fra Vestegnen.

Den gode stemning (i sammenbragte sammenhænge) vil være afgørende for denne types forhold til idræt, og man ønsker i mange sammenhænge at komme til

»FCK-fællesskab« i Parken.

et »dækket bord«. Men idrætten behøver vel ikke at miste legitimiteten af den grund?⁵⁴

Snarere end pervertering af idrætten, synes der bare at være mangfoldighed og forskellighed på spil, der som en generel samfundstendens også finder udtryk på idrættens felt. Forskellighed kan selvfølgelig være nok så besværlig at håndtere, og specielt i forhold til byplanen. Men en nuanceret idrætsplanlægning der tager højde for folke(*forskel*)lighed kan man vel godt legitimere?

Med til et sådant brud med traditionelle fællesskabsnormer hører, at man må tage idrætten mere alvorligt i sig selv. I stedet for at skulle legitimere idrætten gennem idrættens fællesskabsdannende *sidegevinster* må det være tid til at fokusere lidt mere på *hovedgevinsten*: Det, idrætten betyder for den enkelte (ofte i forhold til de *normale* omgivelser). Her synes traditionelle teser om idrættens delinger kun i nogen grad at slå til, idet de overvejende anskuer idrættens aktivitetsfelt gennem et ydre blik. Idrætten må i højere grad gøres begribelig indefra.

Tre holdninger til idrætten

Idrætsforsker Verner Møller tilbyder en begribelighed af idrættens aktivitetsfelt, der netop prøver at forstå idrættens mangfoldighed indefra – gennem en analyse af *holdninger* bag idrætsdyrkelsen og ikke så meget *idrætsaktiviteten* i sig selv. Idrætten defineres her som »en *enhed af mangfoldige muligheder, hvorindenfor der findes en mangfoldighed af mulige enheder*«, og gennem elaborering af den trialektiske model kommer Verner Møller frem til tre holdninger til idrætten:⁵⁵

Konkurrenceformen, der i det store hele svarer til den holdning, der vanligvis ligger bag eliteidrætten, men den kan også stå centralt i idrætsudøvelsen på lavere og bredere niveau.

Omsorgsformen er den aktivitetstilgang, hvor det primære sigte er den sunde levestil. Både i traditionel forstand i form af en slank talje, en god kondition, en god fysik etc., men også i alternativ forstand, hvor formålet kan være at komme i »balance« med sig selv. Sundhedsnormerne kan således gå både på *overlevelse* og *oplevelse*.

Endelig er *vanvidsformen* den indskrivningsform, hvor resultatet er underordnet processen. Her er udøvelsen ikke ydre bestemt i forhold til herskende samfundsnormer, men derimod orienteret mod sin egen foregåen. Udefra kan en aktivitet som bungeejump eller klippeklatring således forekomme meningsløs og vanvittig – umiddelbart funderet i irrationalitet, men indefra kan den give god mening.

Idrætten og bylivet – en (gen)forening

Ovennævnte typiske holdninger til idrætten, sammenholdt med Pløgers typer af byliv (og specielt den tredje: *Det nydelsesfulde byliv*) vil kunne være med til at skabe et visionært udgangspunkt for fremtidens idrætsplanlægning i en storby som København. En idealtypisk tænkning vil kunne tjene som en slags overordnet optik på området.

Set i dette lys, hvad er så kvaliteten ved at få anlagt en stor multiarena i København til elite-/konkurrenceidrætten? Og er der væsentlig forskel på idrætsoplevelsens karakter (specielt for tilskueren) hvad enten arenaen anlægges i forbindelse med Parken eller i Ørestaden, som der nu er planer om?⁵⁶ Vil de urbane kvaliteter kunne skabes i Ørestaden? Og i givet fald hvordan? Et højt prioriteret ønske i de seneste redegørelser har været at anlægge et svømmestadion med 50 m konkurrencebassin i København.⁵⁷ Her kunne man også – på baggrund af en idealtypisk tænkning som ovenstående – lade sig inspirere på *unormal vis*. Man kunne måske komme i tanke om at anlægge det *ved vandet* – på havnefronten eller ved Søerne i den indre by,⁵⁸ med konkurrenceidrættens former i centrum på en ny og mere *synlig* måde gennem et åbent byggeri. Et anlæg, der kunne

være overdækket (med transparent glas) om vinteren og under åben himmel om sommeren og dermed *udstille* svømmesporten og dens konkurrenceformer, såvel som andre holdninger til vandaktivitet.

Mere typisk i forhold til omsorgsformen kunne man tænke sig denne bedre integreret i byens liv gennem bl.a. lysløjper til joggingløberne, men også yderligere ved f.eks. at opstille styrketrænings-/udstrækningspavilloner⁵⁹ i Fælledparken eller ved Søerne, hvor masser af joggere hver dag lægger ruten forbi. Mon ikke sådanne anlæg ville give større mulighed for at *nyde* en mere helstøbt træningstur og generelt skabe positiv *opsigt* blandt aktive og forbi-passerende?

I nogenlunde samme ånd kunne man opstille ribber eller lignende ved byens busstoppesteder, S-togs- og metrostationer, så man kunne lave et par styrke- eller strækøvelser til og fra arbejde. Her kunne man yderligere forestille sig, at der kunne gå sport og dermed konkurrence i det.

Man kunne i det hele taget tænke mange idrætsfaciliteter ind i forbindelse med andre livsfunktioner knyttet til arbejde, studieliv, fritid og kultur og således gøre mange *forskellige* dele af livet *synligt* i sådanne sammenbragte sammenhænge.

Når det kommer til at integrere idrættens vanvidsformer i bylivet, kan det virke vanskeligere at argumentere for, at »det glade vanvid« skal være en planlægningsnorm. Men vanviddet virker ikke specielt vanvittigt, hvis det tjener en egen meningsproduktion, hvor den idrætslige bevægelse er orienteret mod indre processer. I vanvidsidrætten synes man således mere tydeligt at hellige sig *kroppen*, hvor idrætsaktiviteten dermed klarere kan tolkes som en *dionysisk* kropsudladning midt i en *apollinsk* hverdag.⁶⁰ I planlægningsammenhæng bør man også have øje for denne side af idrætslivet. Man kan

vælge, at være positivt stemt over for det adrenalinhungrende folk der f.eks. ynder at rapelle fra siloer eller andre høje bygninger, så længe sikkerheden ellers er i orden, og man kan stille sig positivt over for afholdelse af ekstreme konkurrencer som ironman-koncurrencer i byens rum. Lidt mere folkeligt men stadig »vanvittigt« kunne man f.eks. arrangere en årlig langdistance svømmekonkurrence i Københavns Havn.⁶¹ Alt i alt kunne sådanne »vanvids« tiltag vel også virke meget livlige i bybilledet? Og iøvrigt også appellere til både konkurrenceformen og omsorgsformen.

Fremtidige retningslinier for idrætsplanlægningen i storbyen

I tilfældet KK må det undersøges, hvilke typer, der *virkelig* er typiske, og hvilket idrætsliv, der er vigtigt for disse typer, og *hvorfor*? Undersøgelser af denne art bør i høj grad gribes kvalitativt an for at få øje på byidrættens fænomenologiske karakter og derigennem komme til en *forståelse* af byidrætten indefra.⁶² Ny viden må produceres, og det må bl.a. være en opgave for den kommunale forvaltning at sørge for og inspirere til, at sådanne nye undersøgelser sættes i gang.

Man må undgå at forfalde til universel doxa-tænkning og i stedet gribe idrætsplanlægningen mere pragmatisk og forskelligartet an. Idrætsplanlægningen i storbyen må være opmærksom på både tradition, lokalhistorie og særlige nutidige ønsker og behov, således at fortidens og nutidens idrætsformer glider ind over hinanden som en collage, hvorved idrætten netop kommer til at fremstå som *en enhed af mangfoldige muligheder*, som der *synligt og forskelligartet* kan planlægges for.

For at få idrætten urbaniseret og ind i midtbyen må *bycentrale* idrætsanlæg udfordre og supplere de *decentrale* anlæg i lokalmiljøet og idrætscentrene i byens periferi, og der må her tænkes kreativt, så *alle* byens dimensioner og situationer ses som muligheder og ikke begrænsninger.

En sådan planlægning bør nedtone normer som *nærhed*, *folkelighed* og *forpligtende* fællesskaber for at tillægge ord som *fremmed*(synlighed), *folke(forskel)lighed* og *uforpligtende* fællesskaber større betydning. I det hele taget må ord knyttet til *urbane* livsformer og -normer bringes mere i spil som inspiration til konkret formgivning og idrætsplanlægning.

På baggrund af en løbende kvalificering af idrættens felt i storbyen må det så være op til den almindelige og komplekse magtkamp på feltet at komme frem til hvad der skal prioriteres og hvorfor. Gennem en kvalificering af storbyidrættens forskelligheder kunne man håbe på, at utraditionelle positioner, der udtrykker et reelt behov i storbyen, blev attraktive for positionering for både politikere og interesseorganisationer, og også at der dukkede finansieringsmuligheder op, hvis de *postmoderne* idrætsfortællinger i byen ellers kan sælge varen – og byen.

Her kan ord være med til at forme handlinger og konkrete idrætsformer (også i arkitektonisk forstand), og heri består magtkampen altså mellem feltets aktører. I kampen om *ordet*!

Sagt med René Kurals⁶³ ord bliver en af fremtidens fornemste planlægningssopgaver at få »*idrætsfaciliteterne... ind i byen, der hvor folk er*«, og her »*se det mulige i det umulige*.«

»*Det mulige kunne for eksempel være en golftræningsbane hen over Københavns vandområder. Det har man gjort på*

Hudson River i New York. Eller hen over en taxaholdeplads, som man har gjort det i Tokyo. Eller en hockeystræningsbane på taget af en bygning. Det er utrolig dynamisk og åbent» ...«Hvorfor skal der ikke være en løbebane på 7. etage på SAS-hotellet. Eller et motionscenter på vandet, der samtidig kan transportere brugerne fra sted til sted. Så løser man

billet på Kalvebod Brygge og hopper af ude i Ørestaden.»⁶⁴

Det er storbyen og det urbane, det drejer sig om – på godt og ondt, og det må være på disse vilkår, at idrætten skal have en »fastslaaet plads i byplanen«, sådan som Steen Eiler Rasmussen allerede efterlyste det tilbage i 1969. Altså gennem *urbanisering* af idrætten!

Noter

- 1 Rasmussen (1969): s. 210 og 212.
- 2 Rasmussen (1969): s. 216.
- 3 Den første tredjedel af 1900-tallet tegner således et billede af byen og idrætten i en forholdsvis sund tilstand. Sportens fremkomst i disse år var primært et byfænomen, og nye idrætsanlæg skød frem. Det er også her, at patienten »København« sidst blev set i god behold.
- 4 Mossin (1986): s. 7.
- 5 KI (1997): s. 9.
- 6 KI (1997): s. 16.
- 7 Hansen (1997) – Det økonomiske opsving kommer på baggrund af flere tilflyttere (større skatteindtægt) efter 1989.
- 8 En del nye idrætsanlæg og renoveringsprojekter har således set dagens lys siden 1997. Bl.a. DGI-byen, Multihallen i Valby, renovering af Øbrohallen, etablering af skøjtebaner og havnebade i byens rum ...etc.
- 9 Trods lyspunkter er der således stadig et massivt fravær af idrætsfaciliteter i den indre by (kernen af bylivet), og ifølge LoA-fonden (Brandt (2002)) finder en skævvridning af anlægskronerne sted i København, hvor den uorganiserede idræt (som hovedsagelig dyrkes i storbyen) forfordes i forhold til den traditionelle organiserede idræt.
- 10 Mossin (1986): s. 43.
- 11 1988 er valgt som empirisk udgangspunkt, da dette var året for udgivelsen af den første officielle idrætspolitiske redegørelse for Københavns Kommune.
- 12 Baggrunden for at opstille denne hypotese udredes senere i artiklen.
- 13 Flyvbjerg (1991): s. 106.
- 14 Flyvbjerg (1991): s. 106.
- 15 Flyvbjerg (1991): s. 115-116.
- 16 Flyvbjerg (1991): s. 116.
- 17 Bang (1996).
- 18 Foucault: »Space, Knowledge, and Power«- interview fra 1982 med Foucault i Faubion (red.) (2001).
- 19 Flyvbjerg (1991): s. 125.
- 20 Ritzer (2000): s. 535.
- 21 Klausen (1987): s. 67 – F.eks. kommercialisering, professionalisering, individualisering, alternative bølger etc.
- 22 Järvinen (2000): s. 356.
- 23 Klausen (1987): s. 66.
- 24 Bøje og Eichberg (1994): s. 45-46.
- 25 Se bl.a. Bøje (1978).
- 26 Bøje og Eichberg (1994): s. 148 – Fra statslig side blev denne to-delning illustreret af en eliteidrætsbetænkning i 1983 og en breddeidrætsbetænkning i 1987.
- 27 Lyngsgård (1990): s. 135.
- 28 Eichberg (1983) – her fra Møller (1999): s. 182.
- 29 Bøje og Eichberg (1994): s. 175.
- 30 Barnow (1993): s. 26-27.
- 31 Barnow (1993): s. 27.
- 32 Pløger (2002 (a)): s. 67.
- 33 Pløger (2002 (a)): s. 63.
- 34 Pløger (2002 (a)): s. 66.
- 35 Pløger (2002 (a)): s. 67.
- 36 Kommunitarismen bygger på »fællesskabstænkning.« – Fællesskaber opfattes som naturlige og apriori den menneskelige eksistens. Idealet er det »store vi« – et gensidigt forpligtende fællesskab startende med familien, derefter indbefattende bo- og nærmiljøet og helt ideelt også videreført i større samfundsmæssig skala.
- 37 Pløger (2002 (a)): s. 67 – Bl.a. udtrykt tydeligt gennem en af kommunitarismens mest centrale figurer Amitai Etzioni, som fremhæver, at netop fællesskabets sociale bånd skal være samfundets *moraliske stemme*.
- 38 Pløger (2002 (a)): s. 70

- 39 Til støtte for denne antagelse synes bl.a. at være Robert D. Putman; *Bowling Alone* (2000), hvor Putnam tolker en tendens til foreningskrise i USA som et symbol på en generel opløsning af det store fællesskab i samfundet. At drage en analogi til Danmark og i dette tilfælde København synes ligetil. For en »hjemlig« behandling af Putnams tese; se Ottesen og Ibsen (2001).
- 40 De idrætspolitiske redegørelser i henholdsvis 1988, 1993, 1998, 2001 og eliteidrætsredegørelsen i 2002 for KK vejer således tungt og er omdrejningspunktet i analysen.
- 41 Valget af de 5 medaktører er truffet ud fra en kvalificeret forestilling om, at disse 5 også er *hoved*-aktørerne på feltet. Empirisk materiale falder her i kategorierne høringssvar, avisartikler, tidsskrifter m.v. – Andersen (2003)
- 42 Thomsen (1997): s. 75 – Tilgangen er yderligere *hermeneutisk* og knytter sig til en fortolkningsvidenskab. Det klassiske begreb; *verstehen* (Månssån (2000): s. 92) står heraf centralt for analysen.
- 43 Jørgensen og Phillips (1999): s. 61
- 44 Thomsen (2000): s. 182
- 45 Her kun de sammenfattende og konkluderende bemærkninger. Hele diskursanalysen kan læses i min specialeafhandling, hvor man også kan orientere sig i forhold til det empiriske tekstmateriale – Andersen (2003)
- 46 Et »tegn« og en »fortælling« knyttet til *postmoderne* karakteristika for samfundet.
- 47 F.eks. havnebadene og skøjtebanerne i den indre by.
- 48 Her synes der snarere at være et *uforpligtende* fællesskab på spil.
- 49 Nyere undersøgelser af befolkningens og københavnernes idrætsvaner synes at tegne dette billede. – Se bl.a. Larsen (2003) og Ottesen og Ibsen (1999, 2000 (a) og 2000 (b)).
- 50 Steensgård (2003)
- 51 Den flanøriske praksis er en observerende praksis, hvor man typisk på afstand betragter og nyder livets udfoldelse. Flanøren er den elegante dagdriver der nyder byens mange *uforpligtende* fællesskaber.
- 52 Det dionysiske står her overfor det apollinske, som er præget af fornuften og mådeholdet. Det dionysiske står for det vilde, orgiastiske, det ekstatiske og *formnedbrydende*, og interessant i sammenhængen synes det også at være, at det dionysiske hos filosofen Friedrich Nietzsche primært finder udtryk i det ikke-diskursive medium musikken. Som et ikke-diskursivt, kropsligt fænomen synes idrætten også ideel til at kunne udtrykke dionysiske sider af (by)livet.
- 53 Nielsen (2003).
- 54 Sådan som f.eks. historikeren Niels Kayser Nielsen slår tonen an i artiklen »En falmet skønhed – om sport og legitimitet« – Nielsen (2002). Her betragtes udviklingen indenfor sportens verden som perverteret og uden charme. De gamle dage derimod – de var glørværdige!
- 55 Møller (1999): s. 192 – 198.
- 56 Ipsen, Pedersen og Caruso (2003).
- 57 Som senest er kommet på mere reel tale i forhold til en overdækning af Bellahøj friluftsbad.
- 58 Arkitekten Jørn Utzon tegnede i 1979 et meget interessant – og *urbant* – svømmehalsprojekt der var tiltænkt at skulle anlægges ved Peblinge søen, men projektet blev (desværre) aldrig realiseret. – Lyngsgård (1990) s. 126 -127.
- 59 LoA-fonden har her udarbejdet en spændende prototype på sådanne pavilloner.
- 60 Man skulle dog nok overveje at finde et andet ord for *vanvid*, der klinger lidt bedre i den *fornuftige* politiske verden.
- 61 Sådan én har man i Dublin (Irland), hvor kommunen er medarrangør, og den er meget populær. – Thesbjerg (2002).
- 62 Dette gælder både i forhold til den idrætsaktive og får tilskueren og den tilfældigt forbigående, som måske fanger interesse for idrætten, hvis han/hun ellers kan få øje på den.
- 63 Leder af Center for Idræt og Arkitektur (CIA), der er blevet etableret i et samarbejde med Kunstakademiet Arkitektskole i København og LoA-fonden.
- 64 Interview med René Kural fra *JP København* – Nyhuus (2002)

Litteraturliste

- Andersen, Klaus Eskelund: *Idræt og byplanlægning i København – en (socio)logisk analyse af idætten og det urbane rum* – Speciale fra Syddansk Universitet, Odense, juni 2003.
- Andersen, Niels Åkerstrøm: »Diskursanalyse praksis« i *Grus* nr. 59 1999
- Bang, Søren: »DIF går ind i København«, *Idrætsliv* nr. 18, 1996.
- Barnow, Finn: *Teorier om byen*, København 1993
- Bauman, Zygmunt: *Liquid Modernity*, Cambridge 2000.
- Bourdieu, Pierre: *Distinktionen – en sociologisk kritik af dømmekraften*, Frederiksberg 1995.
- Brandt, Henrik H.: »Idrætsbyggeriet er skævt«, *Jyllands-Posten* 19-10-2002.
- Bøje, Claus: »Opgør med enhedstankens ideologiske fundament«, i *Idræt – Enhed eller mangfoldighed* – Gerlev Idrætshøjskole 1978.
- Bøje, Claus & Henning Eichberg: *Idrættens tredje vej*, Århus 1994.
- Christensen, Søren & Poul-Erik D. Jensen: *Kontrol i det stille – om magt og deltagelse*, Frederiksberg 2001.
- Eichberg, Henning: »Kropskulturens trialektik«, i *centring* nr. 3, 1983.
- Flyvbjerg, Bent: *Rationalitet og magt*, bd. 1 og 2, Århus 1991.
- Foucault, Michel: »Space, Knowledge, and Power« i J. D. Faubion: *Michel Foucault – Power*, London 1994.
- Hansen, Britta: »Byen uden idrætspolitik«, *Aktuelt* 17-11-1997.
- Ipsen, Jens-Martin, Flemming S. Pedersen og Jesper D. Caruso: »København satser på Ørestad« *Berlingske Tidende* 19-03-2003.
- Järvinen Magaretha: »Pierre Bourdieu« i Heine Andersen & Lars Bo Kaspersen red.: *Klassisk og moderne samfundsteori*, København 2000.
- Jørgensen, Marianne Winther & Louise Phillips: *Dikursanalyse som teori og metode*, Roskilde 1999.
- KI (Københavns Idrætsanlæg): *Idrættens vilkår i København*, København 1997.
- Klausen, Kurt Klaudi: *Per Ardua ad Astra*, Odense 1987.
- Laclau, Ernesto og Chantal Mouffe: *Hegemony and Socialist Strategy*, London 1985.
- Larsen, Knud: *Idrætsdeltagelse i Danmark – 2002*, København 2003.
- Lyngsgård, Hans: *Idrættens rum*, København 1990.
- Mossin, Steffen: *Idræt/åben by*, Århus 1986.
- Møller, Verner: *Sundhed og idræt*, Odense 1999.
- Månssån, Per: »Max Weber« i Heine Andersen & Lars Bo Kaspersen red.: *Klassisk og moderne samfundsteori*, København 2000.
- Nielsen, Hanne Fall »Nyt vartegn for badeløver og borgere«, *Politikken* 23-02-2003.
- Nielsen, Niels Kayser: »En falmet skønhed – om sport og svigtende legitimitet« i Verner Møller og Jørgen Povlsen (red.): *Sportens forførende skønhed*, Odense 2002.
- Nyhuus, Lone: »En by i bevægelse«, *JPKøbenhavn* 17-09-2002.
- Ottesen, Laila & Bjarne Ibsen: *Forsamles eller forenes*, København 2000 (a).
- Ottesen, Laila & Bjarne Ibsen: »Idræt, livsform og social kapital« i Ove Korsgaard et al. (red.) *Idræt, krop og demokrati* København 2001.
- Ottesen, Laila & Bjarne Ibsen: *Idræt, motion og hverdagsliv – i tal og tale*, København 1999.
- Ottesen, Laila & Bjarne Ibsen: *Børn, idræt og hverdagsliv – i tal og tale*, København 2000 (b).
- Pløger, John: »På sporet av byteorien« i Jonny Aspen & John Pløger: *På sporet av byen – lesninger av senmoderne byliv*, Oslo 1997.
- Pløger, John: »Byfællesskab – sprængningen af et spatielt dispositiv« i *Distinktion – tidsskrift for samfundsteori*, temanummer: Byen, nr. 4 2002 (a).
- Pløger, John: »Den fragmentariske by og »det gode byliv« » i *By og Byg*, København 2002 (b).
- Putnam, Robert D.: *Bowling Alone*, New York 2000
- Rasmussen, Steen Eiler: *København*, København 1969.
- Reffnsøe, Sverre: »Michel Foucaults dispositionelle magtanalyse« i *Grus* nr. 59 1999.
- Ritzer, George: *Sociological Theory*, 5th. Edition, Singapore 2000.
- Steensgård, Pernille: »Fællesskab er en myte«, *Weekendavisen* (27-12-2002 – 02-01-2003).
- Thesbjerg, Marie Venø: »En kold dukkert midt i Dublin«, *Politiken*, oktober 2002.
- Thomsen, Jens Peter Frølund: »Diskursanalyse« i Heine Andersen & Lars Bo Kaspersen red.: *Klassisk og moderne samfundsteori*, København 2000.
- Thomsen, Jens Peter Frølund: *Moderne politikbegreber*, Århus 1997.